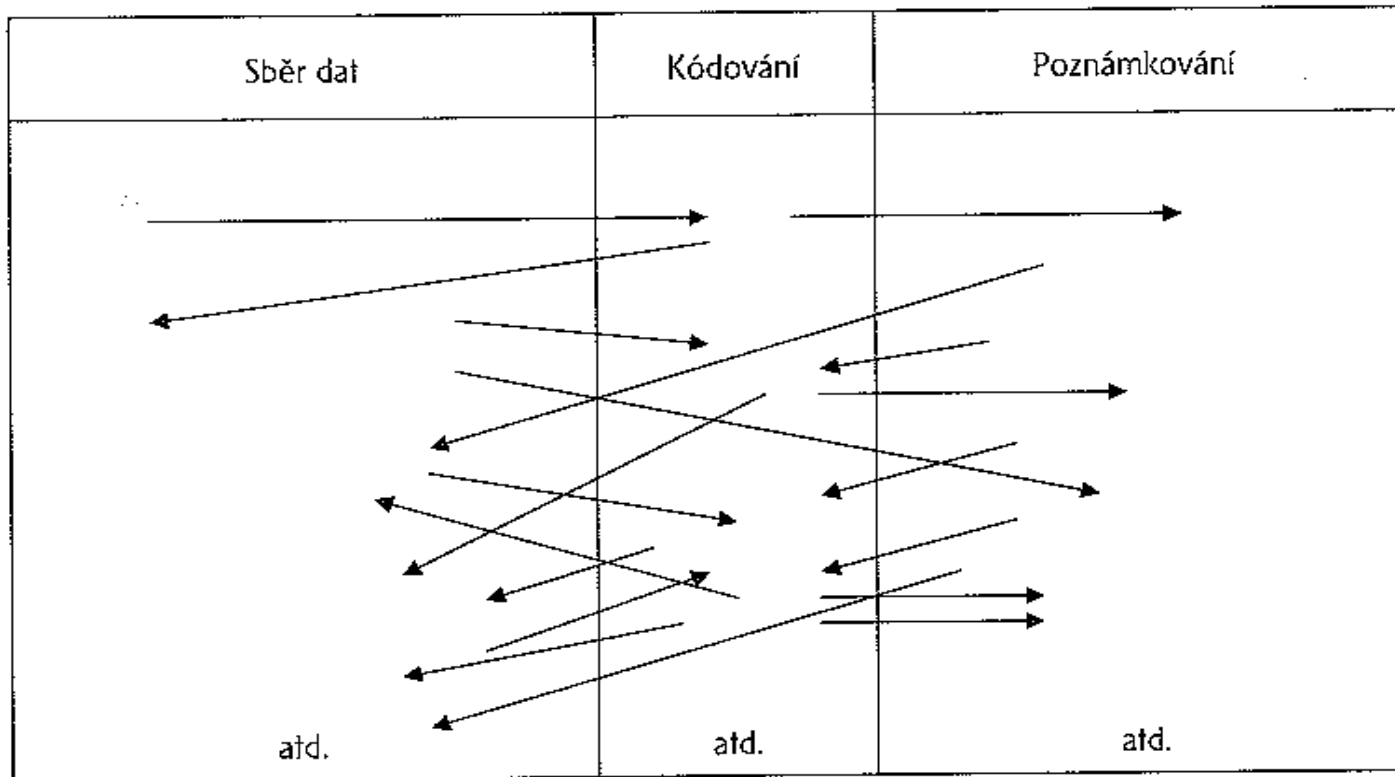

**Jak analyzovat kvalitativní
data?**

Charakteristiky kvalitativní analýzy

Analýza dat

- systematické organizování dat s cílem odhalit témata, pravidelnosti, kvality a vztahy
- zajímáme se o to, co bylo řečeno/uděláno/napsáno, jak a proč
- zpracování (nasbíraného materiálu) nespočívá v tom, že se vytáhne to, co se nahrálo a nějak se to uspořádá – musí to být skutečné zkoumání – jdoucí do hloubky, dobyvačné a imaginativní
- je třeba nechat promlouvat fakta, nacházet indikátory, pozastavovat se nad nejmenší poznámkou

Analýza dat

„Teorie je (...) induktivně odvozována v procesu zkoumání fenoménu. To znamená, že je objevována, rozvíjena a provizorně verifikována prostřednictvím systematického sběru dat, které se týkají fenoménu, a jejich analýzou. Proto sběr dat, analýza a teorie mají stát ve vzájemném recipročním vztahu. Nezačíná se s teorií, která se dokazuje. Spíše se začíná s oblastí studia a zkoumá se vše, co se v této oblasti vynořuje.“

(Glaser, Strauss: Grounded theory)

Jak v praxi probíhá analýza?

1. Na začátku všeho je text nebo jiný dokument (co všechno je předmětem analýzy?)
2. Tento text je třeba zorganizovat – opakované čtení textu a kódování (od popisných – otevřených po abstraktní), vybrat to nejdůležitější, rozčlenit text na kousky
3. Revize a přepracovávání kódů
4. Vytváří se kategorie nadřazené kódům a definují se vztahy mezi nimi – kusy textu označené jaké významné se propojují
5. Během celého procesu výzkumník píše poznámky a postupně tak kategorie rozpracovává a vytváří teorii, kterou ověřuje a rozpracovává dalším sběrem dat a analýzou
6. Analýza jako vytváření nového textu na podkladě posbíraných dat – redukce dat, expanze textu výzkumníka
7. Pozor, analýza je vedena zájmem o významy spíše než o fakta!

Interpretace dat: hledání indikátorů (datových fragmentů), konceptů a kategorií

- „Co dělám, když se dcera dívá na televizi? Stojím v kuchyni a umývám nádobí, nebo uklízím, vysávám, nebo tak. Abych ji třeba nenudila tím, že já nemám čas, že teď se jí nemůžu věnovat“
- Kód/koncept: potřeba získat čas
- Kategorie: rodičovské potřeby

Redukce jako hlavní princip analýzy

„Omlouvám se za tento dlouhý dopis, ale
neměl jsem čas napsat jej krátký.“

(Blaise Pascal)

Jak poznám, co je důležité?

Co dělat, když se ztratím?

Metafory pro kvalitativní analýzu (sít', mapa,
sochař, střihač)

„Čtení“ dat

- Pozor na kritičnost k vlastním „analýzám“ a manifestním motivacím aktérů, informace z rozhovoru neinterpretujeme takto:
XY to udělal, proto, že...“
ale „XY popisuje svou motivaci jako“

Příklad: Výzkum rodinné socializace dětského diváctví

Jak často se vaše dítě dívá na televizi?

„Já myslím, že on docela málo. Tak ke svému věku přiměřeně. Že znám hodně známech, že mají tu televizi zapnutou pořád. A pořád to tam hrčí, ať je tam, co chce.“

Interpretace dat: Příklad výzkumu bezdomovectví (Holpuch, 2011)

- *Tak já tomu koši nebo tý popelnici moc nedám... já se přiznám, já ale načíhnu, to je pravda, načíhnu. Třeba včera sem načíhнул na letišti, jo, tam jsem byl do půlnoci, až po půlnoci vyhazují. Tak jsem tam načíhнул, po půlnoci, do koše a teď jsem tam a co to je, něco koženého a ona peněženka. Tak jsem nelenil. To jsem říkal, to už je jedno, že si ušpiním ruku, ale co když je tam třeba tisíc korun. Tak jsem tam šáhnul, no. Jináč já tam nešahám takhle jen tak. (Saša)*

- Saša se vůči pasivním dlouhodobým bezdomovcům vymezuje, avšak sám už zakusil některé z jejich vzorců chování. Přestože si určité bezdomovecké techniky přežití už osvojil, rámeček, v němž o nich hovořil, byl prosycen studem a potřebou ospravedlnit se.

- Symbolické ušpinění ruky, jež je způsobeno sáhnutím do odpadkového koše, přede mnou Saša důrazně ospravedlnil předmětem svého zájmu a naléhavostí situace. Následně celou pasáž uzavřel vymezením se vůči této praktice: "já tam nešahám takhle jen tak". Avšak poté, co jsem vyjádřil tuto pozitivní zpětnou vazbu: "To v podstatě pro ty lidi, když jsou v takovýchto situacích, tak je to nutnost tyhle věci dělat." Saša pokračoval:

- *No, třeba ráno mě rozčílil jeden c... é... Rom, já byl unavenej z tramvaje, už bylo světlo, bylo čtvrt na sedm asi a jeden Rom vychází na Václaváku z toho, z metra, a já jsem načíhnul, měl jsem takovou chuť divnou, víte, takovej nevyspalej, nervozní, ted' cigaretu jsem neměl, ani vajgla zrovna. Jsem říkal, Ježiši Kriste, kdyby aspoň v tom koši byl buřt, bych si rád zakous, mně by to už bylo jedno, jsem takhle načíhnul a von, šla parta tři, jo, tři Romové šli, z metra vycházeli. A jak von to řek ten jeden, já byl rozčilenej, víte, nervózní jsem byl, nevyspalej. A von řek, co vidíš...tak nebo co tam hledáš tak hezkýho. Já jsem se naštvál a řek jsem mu, to víš, koukám, jak je tam nasráno a šel jsem pryč [smích] ne, s prominutím, jsem byl rozčilenej, tak jsem mu řek, koukám, jak je tam nasráno. (Saša)*
- Saša při vyprávění o hledání jídla v koši opět zdůrazňuje výjimečnost situace. Když říká, "mně už to bylo jedno", vyjadřuje odhodlání prolomit normu, kterou běžně ctí. Tento počín ospravedlňuje svou špatnou psychickou kondicí. Nicméně svůj záměr nedokončil, díky náhodnému *strážci* společenských norem - zmíněnému Romovi, který jej sarkastickou poznámkou upozornil, že se chystá udělat něco *zakázaného*. Jelikož zdroje Sašovy sebeúcty byly v ten moment stále v souladu s jeho dřívějším životem a hledání jídla v koši bylo s jeho hodnotami v rozporu, musel volit mezi nasycením se a sebeúctou. Tím, že Saša dotyčnému řekl: "To víš, koukám, jak je tam nasráno", a šel pryč, přede mnou hrdě potvrdil, že si tenkrát zvolil druhou možnost.

Já ale pořád nevím, co s těmi mými daty...

- 3 činnosti, které je s daty nutné dělat
- Popis
- Srovnávání
- Odhalování vztahů

1. Popis

- Načrtněte kontext výzkumu a popište vaše zdroje dat, například demografické charakteristiky vašeho vzorku atd.
- Popište všechna témata či kategorie, které se v datech objevují – jaké jsou jejich charakteristiky, jaké jsou jejich hranice
- Zajímejte se i o to, co se v datech neobjevuje
- Témata mohou v analýze dobře fungovat jedině tehdy, jsou-li vzájemně provázána a propojena v rámci teorie nebo modelu

2. Srovnání

- Objevují se odlišná témata (nebo jinak často) v odlišných skupinách?
- Otázky „kdo, proč, jak, kde?“

3. Hledání vztahů

- Ptejte se dál: Bylo by to jinak, kdyby....?
- Za jakých podmínek se tato kategorie nebo téma objevuje? Jaké jednání, interakce, strategie, jsou v něm zahrnuty?
- Jaké jsou důsledky?
- Proměňuje se výše uvedené za změněných podmínek?

Typy vztahů:

X je součástí Y

X je druhem Y

X je důsledkem Y

X je fází Y

X je příčinou Y

Co ještě pomůže?

- Diskuse o datech ve skupině a častá prezentace našich dosavadních výsledků
- Systematická pozornost věnovaná negativním případům (pomůže nám precizovat náš model)
- Různý typ vizualizace dat (jako mezifáze i jako výstup)

Výzkumné příležitosti mladých vědců v různých oborech

	A	B	O	P	Q	R	S	T
	<i>University Type</i>	<i>Department</i>	<i>Department-Infrastructure</i>	<i>Department-Finances</i>	<i>New Staff-Load</i>	<i>New Staff-Financial help</i>	<i>New Staff-Other help</i>	<i>New Staff-Mentoring</i>
1								
32	1	PHYSICS	Very good	No problems	Considerably reduced	Generous	Provided eg courses	Formal scheme
33	3	PHYSICS	very good	good	lightened by casuals	plenty	study leave	attached to group
34	2	PHYSICS	good, but no maintenance money, computers outdated	"existing on small ARC"	lighter in first year	can shuffle extra money into new areas	Equipment provided by groups	responsibility of the groups
35	1	PSYCHOLOGY	Some dept money for unfunded projects. Space problems but equipment fine.	Money for equip., not staff	Heavy teaching - "a weakness"	Mech A money for grant applicants	Help with applics (advice, pay for RA). Teaching relief first year.	Recently formalised for junior staff
36	1	PSYCHOLOGY	"Always tight" but hire only those they can support		"Overloaded", heavy load	Can access senior staff res.funds		Nothing formal. Many work with senior staff anyway
37	3	PSYCHOLOGY	More facilities than equipment	Problematic	Heavy teaching	Available	Encouragement and advice	Keeping a fairly close eye on postgrads and junior staff (informally)
	2	SOCIAL WORK	not needed		lot of indiv.	no dept	stats and	faculty

Co se vlastně čeká? Výstupy z kvalitativního výzkumu

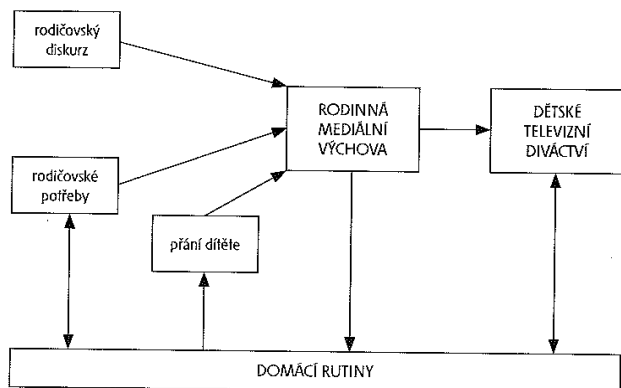
- Seznam a podrobný popis klíčových témat
- Teorie, hypotézy k dalšímu ověřování
- Chronologie, sekvence
- Schéma, model
- Typologie, kategorizace

Typický výstup: model, schéma

(Švaříček, Šedřová, 2007: 95, 284, 309)

Příklad z výzkumu 4.1.6

Ve výzkumu zaměřeném na rodinnou socializaci dětského televizního diváctví bylo jako centrální kategorie identifikováno „dětské televizní diváctví“ (způsob, jakým se dítě dívá na televizi) a byl vytvořen následující kauzální model.

Následně byl tento model redukován na centrální kategorii a dvě klíčové složky, které na ni působí:

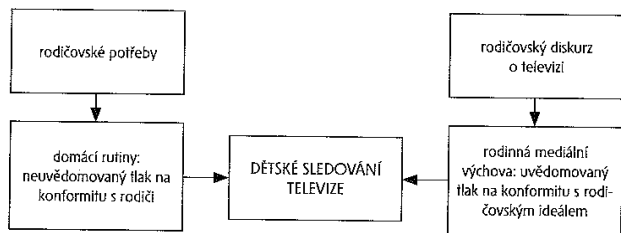

Schéma 8.1 – Proces vedoucí k rozvíjení strategií práce s mocí

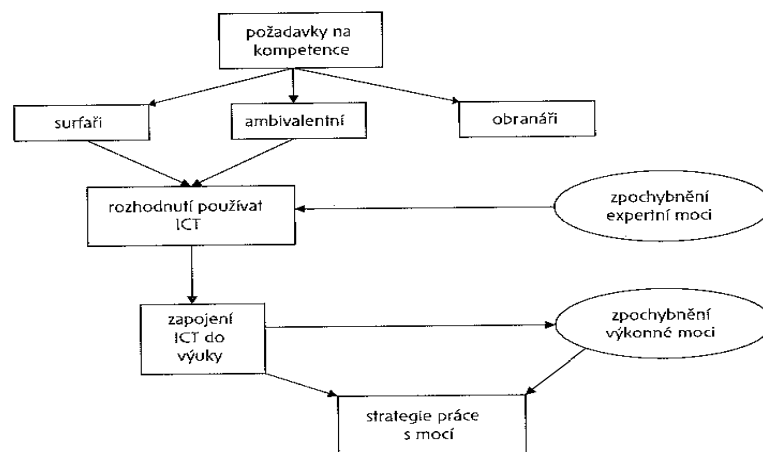
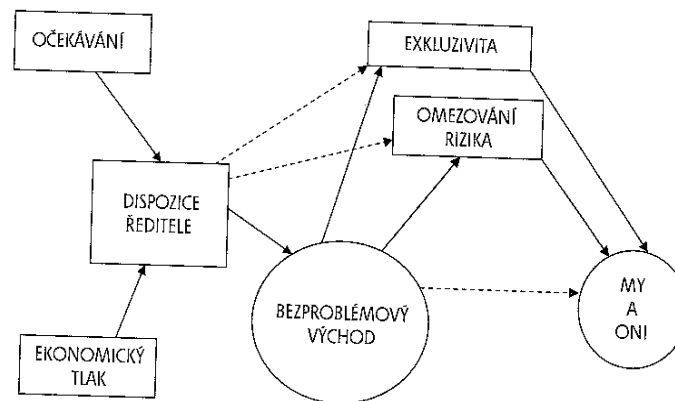

Schéma 9.1 – Kauzální vztahy

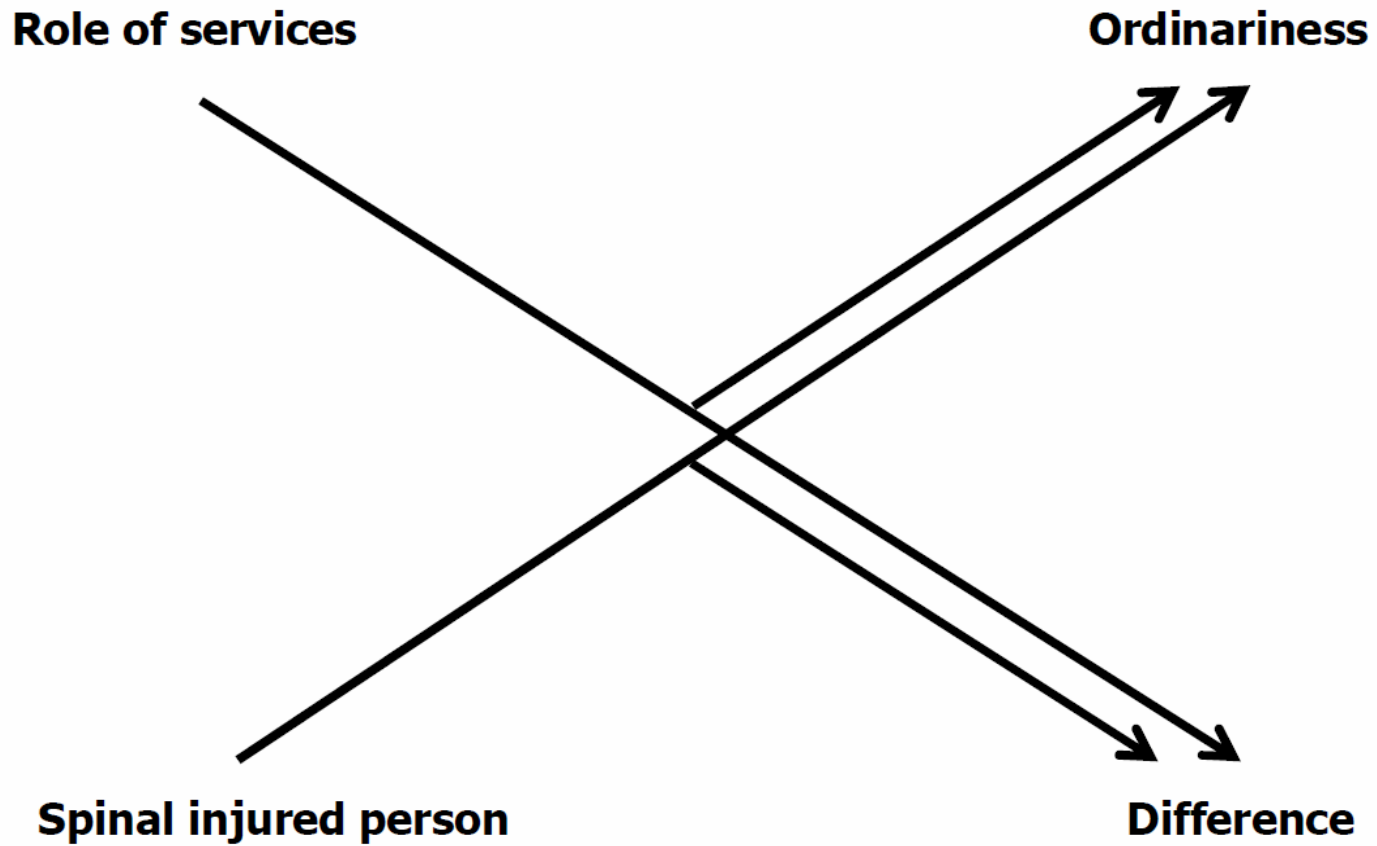

Figure 5: Plans of life and the role of services (Kemp, 1999)

Typologie: Otcovství po rozchodu rodičovského páru (Dudová, 2007)

Příloha 5: Typy osobních otcovských rolí a jejich repertoárů

Repertoáry otcovství:	Způsoby, jakými mohou být interpretovány:	Typy osobních otcovských rolí a jejich repertoárů:
živitel~	1. a) otcové živitelé b) živitelé na úrovni reprezentací c) odmítání repertoáru živitele	Vzdálený otec – živitel: 1. a) 2. c) 3. c),d) 4. a) 5. a) 6. a)
pečovatel	2. a) pečující otcové b) otcové, kteří pomáhají c) otcové, kteří nepečují	
blízký~	3. a) mazlíci se otcové b) otcové – komplicové c) otcové „na dálku“ d) otcové bez vztahu	Pomáhající otec: 1. b) 2. b) 3. b) 4. b),c) 5. a,b) 6. b)
vychovatel	4. a) otcové – průvodci b) otcové vychovatelé c) otcové kamarádi	
učitel	5. a) školní koučové b) otcové baviči	Pečující přítomný otec: 1. c) 2. a) 3. a) 4. b),c) 5. a) 6. b)
partner při hře	6. a) podřizuje kontakty s dítětem programu b) podřizuje program kontaktům	
hlava rodiny	7. ochránce, reprezentace rodiny navenek – po rozchodu nepřítomné	
původ	8. a) dítě ví o tom, kdo jeho biologický otec b) dítě neví, kdo je jeho biologický otec	

Příklad: „sekvence“

■ **TABLE 17.7**
Categories Ordered
by Time

Category I: Continuity with Middle Age

Characteristics: Retirement plans pursued
Middle-age lifestyle continued
Other activities substituted for work

Category II: Early Transition

Characteristics: Involuntary transitional events
Voluntary transitional events
End of continuity with middle age

Category III: Revised Lifestyle

Characteristics: Adaptation to changes of early transition
Stable lifestyle appropriate to older adulthood
Socialization realized through age-group
affiliation

Category IV: Later Transition

Characteristics: Loss of health and mobility
Need for assistance and/or care
Loss of autonomy

Category V: Final Period

Characteristics: Adaptation to changes of later transition
Stable lifestyle appropriate to level of
dependency
Sense of finitude, mortality

Source: Adapted from Fisher, J. C. (1993). A framework for describing developmental change among older adults. *Adult Education Quarterly* 43(2), 81.

Jak mi může pomoci počítač?

nejtěžší, já jsem přečetla hodně knížek o tý neplodnosti a tam je přesně napsaný, já jsem si tam podtrhala nějaký články prostě. Nejhorší je, že ty lidi nechápou, oni vidí zdravého člověka a nechápou, že ten člověk je nemocnej, neplodnost jako nemoc a že oni berou nemoc jako když vidí někoho bez ruky, nebo takhle... Tak to je pro mě prostě ta neplodnost, píšou, že je to nemoc a měla jsem nepochopení třeba v práci, že mě nechtěli pouštět k tedřka jako přemýšlím v práci, protože nechci říkat tady to, tak přemýšlím, jak v práci řeknu, až budu muset čtrnáct dní ležet doma. A prostě budu muset říct, že mám angínu, nebo nevím... Takže nevím jak to mám navlíkat, jak to říkat.

... lidi berou, když ne jako nemoc?

... to berou asi... No nevím, no. Jako součást prostě... Já nevím, já třeba, jak tedřka beru ty hormony, já jsem tedřka přidala kilo po hormonech. Jsem z toho docela nešťastná, protože já jsem vždycky vážila padesát sedm kilo a teď jsem přidala kilo. Když vám dají ty hormony, já jsem si nechala dát hormony od minulého roku, od listopadu, jako přípravu, tam vám nikdo nezaručí, nebo neřekne, budete je brát asi půl roku, nebo budete je brát půl roku, za půl roku budeme mít dárkyni. Takže je berete a třeba tři měsíce, rok dva, že čekáte na dárkyni, až vám prostě zavolají. Takže už to je stresující, že někde jste, jste na nákupu, nemůžete odjet vlastně mimo Českou republiku, k moři, že jo, protože by se vám nedovolali, že jo, když už na to máte ty hormony, tak to chcete mít za sebou. Že jsem přibrala deset kilo, řekli mi, že to jsou ty hormony, že to je vlastně to, že mám nafouklý břicho, to je hrozně nepříjemný, protože já jsem na to nebyla zvyklá, já jsem byla štíhlá, takže se mi takhle odhalovat docela do plavek. Protože ty lidi jako nevědí. Sousedka se mě ptala, jestli nejsem těhotná, říkám, že ne, že jo, bohužel. Já myslím, že to lidi berou jako takovou součást normální, běžnou, že neberou ohledy. Ségra je o dva měsíce, má dvě děti... To si pamatuju, když mi ségra řekla, že čeká druhý dítě, tak jsem se jako rozbrečela, jako já jsem jí řekla, ale ono se to nedá vysvětlit, něco ve mně řeklo, takže já jsem vlastně... Všichni to čekali ode mě, všichni se mě ptali, že jo, třicet, že jo, ségre je dvacet osm a všichni čekali ode mě, že teď budu mít dítě já, všichni se mě ptali a že je na čase, že jo, oni jako nevědí, že proč, a že to nejde a že bych ráda. Tak to jsem jako hodně brečela, no, když mi řekla. Jako nevěděla jsem jí to přála, ale taková nenaplněná touha. Když tedřka vidím ty těhotný maminky, takový ten baby boom. No, takový chvilku je to těžký, no. Prostě vidím, že moje sestřenice tedřka otěhotněla v sedmnácti letech, tak jsem si říkala, ty děti prostě z ničeho nic. Někomu to jde, někomu ne, no.

... vydržíte?

... já bych si myslím tím, že máme ty zamražený embrya, že už je to takový lepší, než když se nic nedělo, že se konečně něco děje, že prostě, když už se něco děje, že to jednou musí vyjít. Když na e-mininu čtu ty příběhy, tak docela se bojím, že to jednou z těch, který to nevyjde ani napopátý, docela mám strach no. Ale mám známý, kterým to vyšlo třeba po třech cyklech. Ono je to stresující i proto, že pojišťovna proplácí jenom tři cykly a četla jsem prostě, že ty další cykly stojí třeba padesát tisíc. Tak to jsem říkala, když na to člověk šetří potom, no... To je takový těžký potom... Na to nemyslet.

... kdo vám pomáhá, nebo co vám pomáhá?

- okolí: reakce~
- otevřenost ve vztahu k okolí

- čekání, psychika, stres
- dopad situace

- závist

- čekání, psychika, stres
- léčba: peníze

- léčba: peníze

- negativní hodnocení partnera

13	0	Super	09.01.08...	24.02.09...	
v...	3	1	Super	10.01.08...	25.02.09...
nti...	8	0	Super	14.03.08...	18.10.08...
rt...	3	0	Super	14.03.08...	04.04.09...
rt...	0	0	Super	14.03.08...	18.10.08...
22	2	Super	09.01.08...	26.02.09...	
7	1	Super	14.03.08...	21.10.08...	
8	0	Super	15.03.08...	04.04.09...	
3	1	Super	14.03.08...	18.10.08...	
5	2	Super	21.10.08...	09.04.09...	
ky...	1	1	Super	25.02.09...	25.02.09...
4	3	Super	18.10.08...	04.04.09...	
a ...	4	1	Super	25.02.09...	04.03.09...
ini...	14	1	Super	09.01.08...	02.03.09...
Ět...	3	1	Super	25.02.09...	04.03.09...
3	1	Super	14.03.08...	10.02.09...	
31	9	Super	07.03.08...	04.04.09...	
6	2	Super	22.10.08...	22.10.08...	
9	1	Super	03.06.09...	03.06.09...	
14	12	Super	09.01.08...	12.03.09...	
o...	5	1	Super	25.02.09...	03.03.09...
je...	11	1	Super	25.02.09...	04.03.09...
3	0	Super	11.01.08...	12.03.09...	
0	0	Super	09.01.08...	26.02.09...	
11	0	Super	07.03.08...	22.03.08...	
16	0	Super	09.01.08...	23.02.09...	
8	0	Super	09.01.08...	10.04.09...	
Ědku	16	0	Super	09.01.08...	26.02.09...
14	0	Super	07.03.08...	04.04.09...	
2	1	Super	03.06.09...	03.06.09...	
1	1	Super	03.06.09...	03.06.09...	
5	1	Super	15.01.08...	10.04.09...	

Jak se pozná dobrý kvalitativní výzkum?

- Srozumitelnost
- Věrohodnost
- Koherence
- Komplexnost
- Robustnost
- Smysluplnost pro relevantní publikum